UNIVERSITY OF HELSINKI

https://helda.helsinki.fi

Ammattikasvatuksen tutkimusta ja tutkitun tiedon hyödyntämistä on vahvistettava

Upola, Solja

2026-05-22
Jyväskylän yliopisto
http://hdl.handle.net/10138/640286
Upola, S 2026, 'Ammattikasvatuksen tutkimusta ja tutkitun tiedon hyödyntämistä on vahvistettava', Koulutuksesta. < https://peda.net/id/682a284455c >

Downloaded from Helda, University of Helsinki institutional repository. https://helda.helsinki.fi
This is an electronic reprint of the original article.
This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.
Please cite the original version.

Ammattikasvatuksen tutkimusta ja tiedon hyödyntämistä vahvistettava

Ammattikasvatuksen tutkimusta ja tutkitun tiedon hyödyntämistä on vahvistettava

Olemme viimeaikaisissa tutkimuksissamme (Upola, Lang & Alhonkoski, 2024; Upola & Löfgren, 2025) keskittyneet tarkastelemaan ammatilliseen toisen asteen koulutukseen suuntautunutta tutkimustoimintaa muun muassa perehtymällä reformin ajan väitöstutkimuksiin ja todenneet, että aihetta on tutkittu Suomessa verrattain vähän. Alan tutkimuksen vahvistaminen on välttämätöntä, mutta samalla on myös vahvistettava tutkitun tiedon saavutettavuutta, jotta ammatillista koulutusta kehitetään tietoon perustuen.

Selvityksemme osoittavat, että ammattikasvatuksen tutkimus Suomessa on kasvatustieteen marginaalissa. Esimerkiksi väitöstutkimuksia reformin ajalta eli viimeisiltä kahdeksalta vuodelta on vain alle kolmekymmentä. Lisäksi kokonaistilan hahmottamista hankaloittaa ammattikasvatuksen tutkimusten hajaantuminen eri tieteenaloille. Syitä tutkimustoiminnan vähäisyydelle tulee selvittää.

On tärkeää avata ammatilliseen toisen asteen koulutukseen suuntautuvaa tutkimusta sitä lähellä oleville päättäjille, koulutuksen toimijoille, työelämän yhteistyökumppaneille sekä opiskelijoiden omille verkostoille, kuten esimerkiksi huoltajille. Tutkijan velvollisuus on miettiä, kuka on tutkimustiedon vastaanottaja, millä tavoin tulokset tulee esittää ja mitä hyötyä vastaanottajalle on tiedosta. Moniulotteisten yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemiseksi tarvitaan entistä laajempaa ja vahvempaa tietopohjaa.

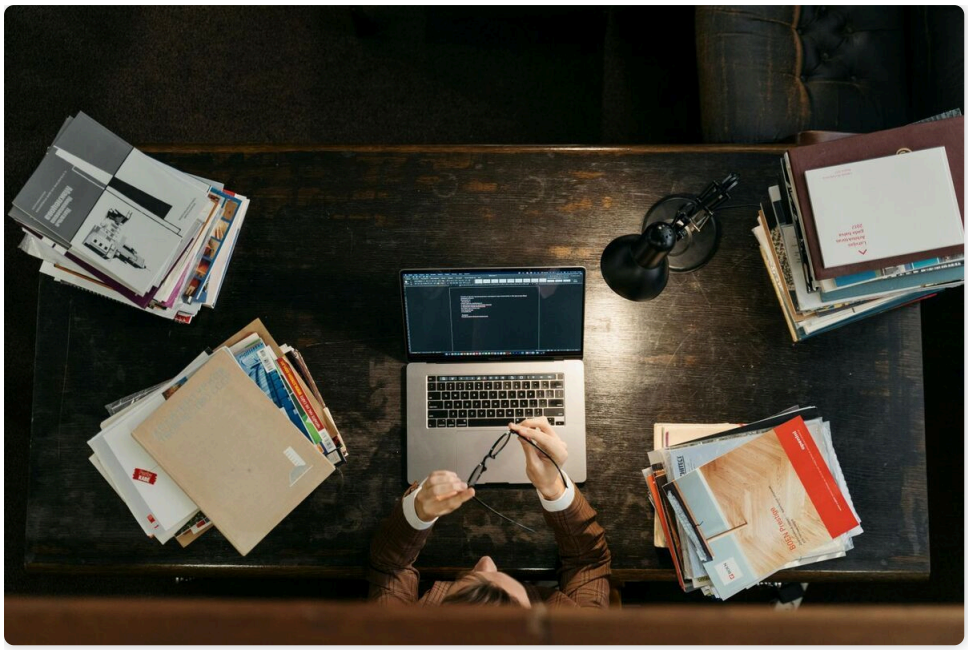

Tutkittu ja tutkimaton ammatillisen toisen asteen toimintaympäristö

On tarpeen selkiyttää ammatilliseen koulutukseen liittyvän tutkimustoiminnan roolia ja tutkimustiedon järjestelmällistä hyödyntämistä, koska sillä nähdään olevan selkeä yhteys koulutuksen laatuun. Ammattikasvatuksen tutkimuksen hyödyntäminen voi lisätä ammatillisen koulutuksen työelämärelevanssia. Työelämän ja yhteiskunnan muutos synnyttää uutta tietoa analysoitavaksi, jota voidaan käyttää ammatillisen koulutuksen kehittämiseksi (Upola ym., 2024). Suomi tarvitsee koulutustason nostamista pysyäkseen kilpailukykyisenä, ja siihen tutkimus oleellisesti kytkeytyy.

> *Ammatillinen koulutus tarvitsee nykyistä enemmän tieteellistä, tutkimukseen perustuvaa tietoa.*

Ammatillinen koulutus tarvitsee nykyistä enemmän tieteellistä, tutkimukseen perustuvaa tietoa arkitiedon lisäksi. Tutkimusperustaisuuden vahvempi rooli osana ammattikasvatuksen prosesseja toteutuisi, mikäli tutkimustoiminta olisi aktiivista, ajankohtaisten tutkimusten tulokset olisivat helposti saatavilla ja sovellettavissa ammatillisen koulutuksen käytännön kehittämisessä, esimerkiksi ennakoitaessa tulevaisuuden osaamistarpeita (Upola & Löfgren, 2025). Tutkimustietoa tarvitaan ammatillista koulutusta koskevassa päätöksenteossa, muun muassa määriteltäessä ja kohdennettaessa taloudellisia resursseja.

Moniulotteisen tutkitun tiedon tarve on suuri, mutta ammatillisen toisen asteen koulutuksen tutkimustoiminnan käytännöt ovat valtakunnallisesti jäsentymättömät (Upola ym., 2024). Esimerkiksi väitöstutkimuksia tehdään vähäisessä määrin ja harvakseltaan lähes kaikissa Suomen yliopistoissa. Valitsemalla ammatillisen toisen asteen koulutuksen

väitöstutkimuskohteekseen tutkija asemoi itsensä liki väistämättä kasvatustieteellisen tutkimuksen marginaaliin, missä vertaiset ja ammatillisen toisen asteen koulutuksen toimintaympäristöä tuntevat ohjaajat ovat harvassa (Upola & Löfgren, 2025).

Tilanteeseen on luvassa muutosta, sillä tämän kevään merkittävät kansalliset ammattikasvatuksen uutiset ovat tieteenalan professuurien perustaminen sekä Oulun että Tampereen yliopistoihin. Professuurit merkittävällä tavalla kokoavat ammattikasvatuksen tutkimusta ja ne tulevat vahvistamaan ammattikasvatuksen tutkimuksen määrää ja laatua, muun muassa luomalla tutkimussuuntauksia, tunnistamalla tutkimusaukkoja, sekä tarjoamalla ohjausta ja verkostoitumista alan väitöstutkijoille. Ammattikasvatuksen professuuri edellyttää monitieteistä tutkimusyhteistyötä, joka yhdistää koulutuksen, työelämän ja yhteiskunnallisen muutoksen tutkimuksen.

Tutkimustulokset osaksi päätöksentekoa ja pedagogista kehittämistä

Työelämän ja yhteiskunnan muutoksen kiihtyessä ammatillinen koulutus tarvitsee lisää tutkittua tietoa. Tulevaisuudessa ammatillisen koulutuksen alakohtaista tutkimusta on tarpeen lisätä, samoin eri toimijoiden roolit työelämäläheisessä oppimisessa oppilaitoksen ja työelämän rajapinnoilla tarvitsevat lisää tutkittua tietoa. Erityisesti ammatillisen pedagogisen osaamisen tulee ulottua ammatillisen opettajan, ohjaajan, opiskelijan, oppilaitoksen ja työelämän välille (Löfgren, S., Upola, S., Kallio, H., Kallio, M., & Virta, K., tulossa 2026).

> *Tutkitun tiedon avulla voidaan osaltaan auttaa koulutusta kohtaamaan haasteet, kuten kasvava hoidon ja hoivan tarve sosiaali- ja terveysalalla tai tekoälyn tuomat muutokset.*

Yhtä tärkeää on, että ammatillisen koulutuksen toimijat, kuten muiden muassa ammatillisen koulutuksen opettajat, hyödyntävät tutkittua tietoa. Opetuksen laadun yksi mittari on olla tietoinen oman alansa viimeisimmistä tutkimuksista ja hyödyntää tutkimustietoa pedagogiseen kehittämiseen (Upola ym., 2024). Tutkitun tiedon avulla voidaan osaltaan auttaa koulutusta kohtaamaan haasteet, joista esimerkkinä ovat kasvava hoidon ja hoivan tarve sosiaali- ja terveysalalla tai tekoälyn tuomat muutokset. Opetussisältöjen muotoilussa auttaa ennakointi ja tutkimuspohjaisen tiedon hyödyntäminen (Upola ym., 2024).

Viime kädessä on kyse opiskelijan tiedon rakentumisesta mahdollisimman luotettavalle tietoperustalle ja kriittisille ajattelun taidoille. Ammatilliset oppilaitokset ovat osa paikallista ja alueellista oppimisen työelämäläheistä ekosysteemiä, jossa niillä on oma keskeinen tehtävänsä. Tutkimustiedon virta on liitettävä osaksi oppilaitosten johtamista ja pedagogista kehittämistä (Upola & Löfgren, 2025).

Ammattikasvatuksen tutkijat ovat keskeisessä roolissa, kuinka tutkimustulokset saavuttavat ammatillisen koulutuksen toimijat. Tutkijalla on mahdollisuus vaikuttaa siihen, mitä tieteestä tuodaan esille ja millä tavalla. Kun tutkija asiantuntijana itse kertoo, välittyy viesti oikealla tavalla. Tiedon luotettavuus on äärimmäisen tärkeää juuri nyt, kun virheellisellä (*misinformaatio*) tai valheellisella (*disinformaatio*) tiedolla pyritään myös manipuloimaan (Suomalainen Tiedeakatemia, 2023).

Jokainen tutkimus asemoituu laajempaan viitekehykseen ja tutkimustulokset saavat julkisen arvonsa sovellettavuudestaan ja merkityksestään tieteen ulkopuolella. Toisaalta myös tiedeyhteisö arvioi tulokset ja tutkimuksen merkittävyyden viittaamalla tutkimukseen sekä soveltamalla tuloksia edelleen. Selkeän tutkimusviestinnän avulla muidenkin alojen tutkijat ymmärtävät tutkimusta, mikä voi synnyttää mahdollisesti uusia monitieteisiä ammattikasvatuksen yhteistyöhankkeita.

Tutkittua tietoa on tuotava osaksi yhteiskunnallista keskustelua, sillä tutkimustulokset ovat harvoin suoraan siirrettävissä käytäntöön. Hyvien yhteistyökäytäntöjen kehittämiseen tutkijoiden ja tutkimuksen kohderyhmien välille tulee panostaa – olimme sitten tutkijana jo valmiiksi sisällä ammatillisen koulutuksen toimintaympäristössä tai ulkopuolelta tulevana tutkijana (Upola ym., 2024). Onnistunut toiminta ja päätökset perustuvat tietoon, joka kuvaa tulevaisuutta ja jota voidaan käyttää ennakointiin. Ammatillisen koulutuksen tutkimuksen tulisi tarttua inhimillisiin ja globaaleihin mikro- ja makrotason signaaleihin ja tuottaa tutkittua tietoa epävarman tulevaisuuden ennakointiin ja kehittämiseen (Upola & Löfgren, 2025). Jokainen ammatillisen koulutuksen toimintaympäristöön kohdistuva tutkimus omalta osaltaan kehittää sekä ammattikasvatuksen teoriaa että käytäntöjä. Ammatillisen koulutuksen tutkimuksen vahvistamisen ja tutkimustiedon hyödyntämisen tulee olla kaikkien alan toimijoiden yhteinen asia.

Kirjoittaja:

Solja Upola (FT) on työelämäpedagogiikan vierailevana tutkijana Helsingin yliopiston Kasvatustieteellisessä tiedekunnassa. Hänen tutkimuksensa suuntautuu ammatillisen koulutuksen ja työelämäpedagogiikan ilmiöihin. Upola on Ammattikasvatuksen aikakauskirjan toimituskunnassa sekä Ammatillisen koulutuksen tutkimusseura OTTU ry:n jäsen.

Julkaistu 22.5.2026